

SIERPIEŃ

Kalendarium sierpień 1988

15 VII – 3 IX

- O godz. 22.30 15 VIII rozpoczyna się strajk w kopalni Manifest Lipcowy (obecnie Zofiówka) w Jastrzębiu-Zdroju. W akcji początkowo uczestniczy 4-5 tys. górników z 8-tysięcznej załogi. Organizatorami są: Edward Jarek, Jan Golec, Krzysztof Zakrzewski. Na pierwszej zmianie zostaje powołany Komitet Strajkowy w składzie: Krzysztof Zakrzewski (przewodniczący), Kazimierz Włodarek (wiceprzewodniczący), Stanisław Kosek, Jan Piłat „Lalunia”, Andrzej Kornak, Stanisław Pasek, Bolesław Olewiński, Zbigniew Molak. Od początku strajku jest obecna w charakterze doradcy Danuta Skorenko (RKW). Jednym z postulatów jest przywrócenie działalności „Solidarności”. W następnych dniach do strajku dołączają kopalnie: Borynia, Jastrzębie i Moszczenica w Jastrzębiu, ZMP i Krupiński w Żorach, XXX-lecia PRL w Pawłowicach, 1 Maja i Marcel w Wodzisławiu Śląskim, Morcinek w Kaczycach, Andaluzja w Piekarach Śląskich i Lenin w Mysłowicach.
- 17 VIII zostaje powołany Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS) przy KWK Manifest Lipcowy. W skład MKS wchodzi: przewodniczący Krzysztof Zakrzewski – KWK Manifest Lipcowy, wiceprzewodniczący: Alojzy Pietrzyk – KWK Manifest Lipcowy, rzecznik prasowy: Grzegorz Stawski – KWK Manifest Lipcowy, członkowie: Zdzisław Czerwiec – KWK Manifest Lipcowy, Zbigniew Gnaś – Zakład Odmetanowania Kopalń, Franciszek Greń – KWK Jastrzębie, Sławomir Jędrzejkiewicz – Zakład Robót Górniczych, Wiktor Krywulko – KWK XXX-lecia PRL, Henryk Kryza – KWK Moszczenica”, Bolesław Nowak – KWK Moszczenica, Józef Pleszak – KWK Manifest Lipcowy, Waldemar Ptak – KWK ZMP, Tadeusz Rzepa – KWK 1 Maja, Marek Szczygieł – KWK Manifest Lipcowy, Morcinek, Andrzej Sokołowski – KWK Andaluzja, Stanisław Trzeciak – KWK Manifest Lipcowy, Leszek Wdowiak – KWK Borynia, Leszek Zubik – KWK. 20 VIII do strajkujących udaje się dotrzeć Janowi Lityńskiemu z warszawskiego RKW oraz dziennikarzowi z Warszawy - Jarosławowi Szczepańskiemu. Jastrzębski MKS ogłasza listę 12 żądań:

1. Przywrócić prawo do pluralizmu związkowego, w tym prawo NSZZ „Solidarność” do

legalnego działania. Uważamy, że „Solidarność” jest warunkiem skutecznego wprowadzania reformy gospodarczej.

2. Znieść gwarectwa i uczynić z kopalń samodzielne, samorządne i samofinansujące się przedsiębiorstwa.
3. Żądamy, aby w całym kraju płace rosły proporcjonalnie do stopnia inflacji. W górnictwie należy uprościć [system](#) płac i zwiększyć płace dla pracowników zakładów górniczych tak, aby przeciętny zarobek od poniedziałku do piątku równał się co najmniej dwukrotnej przeciętnej płacy krajowej. Przy czym musi to być minimalny zarobek dla pracowników dołowych. [Praca](#) w soboty i niedziele musi odbywać się na zasadzie pełnej dobrowolności. Należy wypłacać 14-tą pensję na takich samych warunkach jak 13-tą. Zrównać prawa wszystkich pracowników kopalń do deputatu węglowego (tj. 8 ton).
4. Znowelizować układ zbiorowy, biorąc pod uwagę szczegółowe postulaty strajkowe poszczególnych zakładów górniczych.
5. Przywrócić pełny zakres świadczeń wynikających z Karty Górnika i zapewnić, aby świadczenia te nie traciły na wartości z powodu inflacji.
6. Zakładowe służby bhp muszą być niezależne od dyrekcji, tak aby zagwarantować przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.
7. Wprowadzić zasadę pełnego odszkodowania wg przepisów kodeksu cywilnego za wypadki przy pracy i choroby zawodowe, których wykaz należy rozszerzyć, szczególnie o choroby kręgosłupa. Zapewnić pracownikom wolny wybór opieki lekarskiej tj. przychodni lekarskich.
8. Zapewnić, aby realna wartość rent i emerytur nie malała. Obniżyć wiek emerytalny pracowników powierzchni z 60 do 55 lat w I kategorii zatrudnienia (tj. w warunkach szczególnego zagrożenia dla zdrowia).
9. Przywrócić do pracy zwolnionych za działalność mającą na celu ochronę interesów pracowniczych z zachowaniem ciągłości pracy i z pełnym odszkodowaniem.
10. Zagwarantować, że nikt nie będzie represjonowany za organizowanie i udział w strajku oraz za pomoc niesioną strajkującym. Za okres strajku dniówki będą obliczane jak za normalny dzień pracy. Odstąpić od poboru do służb zmilitaryzowanych stosowanego jako sankcje za strajk.
11. Stworzyć warunki do skutecznej ochrony środowiska. W tym celu muszą powstać niezależne instytucje wyposażone w odpowiednie pełnomocnictwa.
12. W poszczególnych zakładach pracy zrealizować wszystkie lokalne postulaty strajkowe. Negocjacje nad nimi przebiegać będą po podpisaniu porozumień z MKS w Jastrzębiu Zdroju.

- Strajk w KWK Manifest Lipcowy będzie trwał do 3 IX.

17-24

- 17 VII o godz. 20.00 rozpoczyna się strajk w kopalni Morcinek w Kaczycach. Przewodniczącym Komitetu Strajkowego zostaje Andrzej Andrzejczak. W pierwszych dniach w strajku uczestniczy ok. 4 tys. górników. 24 VIII jest ich tylko ok. 200. W

pacyfikacji bierze udział 140 samochodów bojowych, 44 „suki”, 28 starów. Strajkujący zostają pobici. Na jedną dobę zatrzymano A. Andrzejczaka.

17-25

- Strajk w kopalni Andaluzja w Piekarach Śląskich z udziałem około 2,5 tys. osób. Przewodniczącym 38-osobowego Komitetu Strajkowego jest Piotr Polmański, doradcą Kazimierz Świtoń. Strajkujący przyjmują postulaty kopalni Manifest Lipcowy. 18 VIII przed kopalnią ZOMO odbywa „defiladę” – prezentację siły. Zaczyna się nagonka na strajkujących w prasie i w telewizji. Władza twierdzi, że kopalnia zagrożona jest pożarem, ale nie jest to zgodne z prawdą. Ministerstwo Górnictwa przysłała eksperta, który potwierdza rzekome zagrożenia. Stan załogi na strajku zmniejsza się. 25 VIII Komitet Strajkowy po uzyskaniu gwarancji nietykalności oraz niewyciągania konsekwencji dyscyplinarnych podejmuje decyzję o przerwaniu strajku. Gwarancji dyrekcja nie dotrzymała. Zwolniono z pracy cały Komitet Strajkowy. Kilkunastu górników powołano do wojska.

17-27

- Od godz. 12.15 rozpoczyna się strajk w kopalni Moszczenica w Jastrzębiu-Zdroju, z udziałem ok. 2,5 tys. osób. Przewodniczącym Komitetu Strajkowego zostaje Marian Nowak. Komitet wydaje biuletyn strajkowy pn. „Moszczenicki [Informator](#) Strajkowy”. Liczba strajkujących zmniejsza się pod wpływem często fałszywych informacji o zbliżającej się pacyfikacji z użyciem siły. Po wyłączeniu dopływu energii elektrycznej duża część załogi opuszcza kopalnię. 24 VIII o godz. 21.00 grupa 55 górników schodzi po drabinie na poziom 0, praktycznie bez zapasów żywności. Strajk na dole trwa 3 dni. 27 VIII załoga opuszcza teren kopalni.
- Strajk w kopalni Lenin w Mysłowicach. Przewodniczącym Komitetu Strajkowego zostaje Waldemar Guzik, doradcą Gabriel Janowski. W wyniku ataku ZOMO zostaje pobity Gabriel Janowski.

17VII - 3 IX

- Strajk w Porcie Szczecińskim. 17 VIII do Portu przybywa Andrzej Milczanowski, który wraz z Józefem Kowalczykiem, Janem Dubickim i Michałem Achramowiczem przekonuje strajkujących, by pierwszy i najważniejszy postulat dotyczył pluralizmu związkowego. W następnych dniach strajk podejmują szczecińskie zakłady: Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej (18 VIII), Zakład Usług Żeglugowych, Portowe Centralne Warsztaty Mechaniczne, Zakłady Włókien

Chemicznych Chemitex-Wiskord i Zakłady Budownictwa Kolejowego (22 VIII). Powstaje Międzyzakładowy Komitet Strajkowy z siedzibą w Porcie Szczecińskim w składzie: Edward Radziewicz – przewodniczący, Andrzej Gruszczyński, Józef Ignor, Jarosław Krakowski, Andrzej Milczanowski, Romuald Wołoczko, Jerzy Wójtowicz. MKS przedstawia 4 postulaty:

1. Wprowadzenie w życie zasady pluralizmu związkowego, w ramach którego NSZZ „Solidarność” będzie miał prawo do legalnej działalności.
2. Znaczna podwyżka płac w wysokościach ustalonych przez poszczególne komitety strajkowe:
3. Przywrócenie do pracy pracowników zwolnionych za działalność związkową,
4. Zapewnienie pełnego bezpieczeństwa strajkującym oraz zapłaty za czas strajku.

- 28 VIII MKS wydaje oświadczenie, w którym uznaje, że jedynym ośrodkiem koordynującym i występującym w imieniu protestujących jest przewodniczący NSZZ „Solidarność” [Lech](#) Wałęsa. 31 VIII MKS otrzymuje oświadczenie Lecha Wałęsy informujące o jego spotkaniu z gen. Czesławem Kiszczakiem na temat rozmów Okrągłego Stołu oraz decyzję o przerwaniu wszystkich akcji protestacyjnych. Strajku nie przerwano, zakończono go dopiero 3 IX. Komisja Interwencji i Praworządności wypłaciła pracownikom rekompensaty za strajk.

20

- Komitet Obrony Kraju podejmuje decyzję o rozpoczęciu przygotowań do wprowadzenia stanu wyjątkowego.
- Rozpoczynają się poufne rozmowy między sekretarzem KC Józefem Czyrkim a prezesem warszawskiego Klubu Inteligencji Katolickiej Andrzejem Stelmachowskim w sprawie ewentualnego spotkania „okrągłego stołu” między władzą a opozycją.

21

- Na wiecu w Gdańsku w obecności wielotysięcznego tłumu Lech Wałęsa zaskakuje słuchaczy nieoczekiwaną informacją, że władze zwróciły się do niego – przez osoby trzecie – z ofertą rozpoczęcia rozmów.

22 VIII – 1 IX

- W Hucie Stalowa [Wola](#) rozpoczyna się największy strajk sierpnia 1988. Strajkiem kieruje 15-osobowy Komitet Strajkowy w składzie: Wiesław Wojtas – przewodniczący, Marek

Bąk – wiceprzewodniczący, Władysław Liwak – sekretarz, oraz Franciszek Chudzik, Jan Dziura, Waldemar Dziura, Wiesław Gajda, Michał Rostek, Marek Rychel, Zbigniew Suchora, Roman Sudoł, Czesława Szpytma, Ryszard Szymański, Wiesław Turasz, Emil Wolak. W pracach Komitetu Strajkowego bierze udział przewodniczący ZR Ziemia Sandomierska Stanisław Krupka. Jedynym postulatem strajkujących jest żądanie legalizacji NSZZ „Solidarność”. Miasto w czasie strajku wygląda jak obleżona twierdza – pełne wojska, transporterów opancerzonych, krążących śmigłowców, milicji, ZOMO i agentów. Strajkujących wspierają duszpasterze z ks. proboszczem Edwardem Frankowskim, który 26 VIII odprawia mszę św. przed Hutą. Na strajku są obecni: ks. Tadeusz Biały, ks. Andrzej Gardiasz, ks. Jan Niemiec i ks. Roman Jurczak, autor Piosenki strajkowej, w której napisał: „Myśmy ze Stalowej, a więc i stalowi. I nie ustąpimy, póki zwyciężymy”. 1 IX Komitet Strajkowy wydał oświadczenie:

W dniu dzisiejszym o godz. 19.00 po 11 dniach strajku okupacyjnego o legalizację NSZZ „Solidarność” na stanowczy apel Przewodniczącego Związku Lecha Wałęsy kończymy akcję strajkową. Opuzczamy zakład z ciężkim sercem, bez uzyskania formalnych gwarancji bezpieczeństwa osobistego i pracowniczego, mimo pełnej gotowości do kontynuowania strajku. Nasze wyrzeczenie jest potrzebą chwili i świadczy, że odnieśliśmy moralne zwycięstwo. Komitet Strajkowy chyli czoło przed strajkującą załogą huty, mieszkańcami Stalowej Woli i wszystkimi osobami oraz środowiskami wspierającymi strajk za zdecydowaną, pełną poświęcenia walkę o „Solidarność” i lepszy los Ojczyzny. Jesteśmy przekonani, że w razie potrzeby staniami znowu solidarnie do walki o nasze pracownicze i narodowe prawa.

- Wyjście strajkujących z Huty zamienia się w wielką demonstrację. Bierze w niej udział ponad 20 tys. ludzi. W drzwiach kościoła Matki Bożej Królowej Polski wita strajkujących ks. Edward Frankowski, w mszy św. uczestniczą tłumy ludzi w kościele i wokół świątyni.
- Ogłoszone zostają strajki w Stoczni Gdańskiej im. Lenina i w Stoczni Północnej. Powstaje MKS, na którego czele staje Alojzy Szablewski.
- Akcje strajkowe i protestacyjne odbywają się w 7 województwach: warszawskim (MZK, Zakłady Mechaniczne Ursus), gdańskim, katowickim, poznańskim (Zakłady Cegielskiego), wrocławskim, tarnobrzeskim i wałbrzyskim. Do strajku przystępuje część załogi Huty im. Lenina.
- W telewizyjnym wystąpieniu gen. Czesław Kiszczak grozi wzmocnieniem obstawy milicyjnej wokół „niektórych zakładów”, godziną milicyjną, zaproszeniem do współpracy wojska, zachęca też Kolegia ds. Wykroczeń do stosowania kary aresztu.

23

- W Warszawie powstaje Komitet Strajkowy Fabryki Samochodów Osobowych na Żeraniu. Zatrzymani zostają członkowie RKW Maciej Zalewski i Henryk Wujec. Zaczyna się ukazywać „Biuletyn Strajkowy” przygotowywany przez redakcję „Woli”, a drukowany przez warszawski oddział Solidarności Walczącej. Jacek Kuroń przy pomocy działaczy Ruchu Wolność i Pokój organizuje lotny punkt informacyjny.
- Rzecznik rządu Jerzy Urban na konferencji prasowej oświadcza: [...] *Nie ma rozmów politycznych pod strajkowym pistoletem.* [...]

24

- W Trójmieście do strajku przystępują: Stocznia Remontowa, Stocznia Wisła i Stocznia Radunia.

25

- Kilku górników z kopalni Morcinek dołącza do strajku w Manifeście Lipcowym. Dzień później, po zwolnieniu z aresztu, dołącza także Andrzej Andrzejczak, przewodniczący KS w Morcinku.
- Do Gdańska z wyrazami poparcia docierają: przewodniczący Międzynarodowej Konferencji Wolnych Związków Zawodowych John Vanderveken i Światowej Konfederacji Pracy Jan Kułakowski oraz sekretarz ds. kontaktów zagranicznych włoskiej centrali związkowej CGIL Luigi Calla. Spotykają się w Stoczni Gdańskiej im Lenina z przewodniczącym „Solidarności” Lechem Wałęsą.

25-27

- W Krakowie-Mistrzejowicach odbywa się [Międzynarodowa Konferencja Praw Człowieka](#) zorganizowana przez Komisję Interwencji i Praworządności NSZZ „Solidarność” oraz Ruch Wolność i Pokój. Uczestniczy w niej ok. tysiąc osób, w tym 205 z zagranicy.

26

- Biskupi polscy, zebrani na Jasnej Górze, w przesłaniu do wiernych nawiązują do trwających strajków na Śląsku i Wybrzeżu: [...] *Podpisane przed ośmiu laty umowy*

społeczne, wypracowane w tak wielkim trudzie, pozostają zadaniem do spełnienia. [...]

- Gen. Czesław Kiszczak składa propozycję, by odbyć w możliwie szybkim czasie spotkanie z przedstawicielami różnorodnych środowisk społecznych i pracowniczych, *[...] bez warunków wstępnych ani co do tematu rozmów, ani co do składu uczestników i z wykluczeniem osób odrzucających porządek prawny i konstytucyjny PRL. [...]* Oferta „okrągłego stołu” zostaje przyjęta jako pierwsze ustępstwa władz od początku strajków. Gdański, szczeciński i jastrzębski Międzyzakładowy Komitet Strajkowy oraz Komitet Strajkowy w Stalowej Woli upoważniają Lecha Wałęsę do negocjowania w ich imieniu pierwszego postulatu – legalizacji „Solidarności”.

27

- Fala strajkowa na Górnym Śląsku opada. Protestują załogi już tylko 3 kopalń: Manifest Lipcowy, Jastrzębie i XXX-lecia PRL.
- Z oświadczenia gen. Czesława Kiszczaka: *Zostałem upoważniony [...], aby odbyć w możliwie szybkim czasie spotkanie z przedstawicielami różnorodnych środowisk społecznych i pracowniczych. Mogłoby ono przyjąć formę „okrągłego stołu”. [...]*

27-28

- W Warszawie obraduje VIII Plenum KC PZPR. Z przemówienia Z. Gmurka: *[...] Na dzisiejszym plenum musimy wyraźnie powiedzieć: nie – dla demolowania naszej Ojczyzny. Nie – dla obniżania poziomu życia klasy robotniczej. Nie – dla „Solidarności”. [...]* Z przemówienia B. Krupy-Wojciechowskiej: *[...] Jeżeli założymy, że opozycjoniści to także patrioci, którzy tylko inaczej myślą, to sądzę, że po tych 7-8 latach oni się tak samo zmienili, że po prostu trzeba się wziąć razem do roboty, gdyż sypiąc sobie piasek w tryby zatrzymamy maszynę, doprowadzimy do upadku Rzeczypospolitej. [...]*

28

- Powstaje jawna Tymczasowa Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” kopalni Manifest Lipcowy w składzie: Edward Jarek – przewodniczący, Kazimierz Włodarek – wiceprzewodniczący, Stanisław Kosek – sekretarz, Stanisław Pasek, Andrzej Kornak, Jan Golec, Piotr Świerczewski, Jan Piłat, Stanisław Cimoszko, Bolesław Olewiński.
- Na Śląsku jedyną strajkującą kopalnią jest Manifest Lipcowy. Tutaj znajduje się MKS

„Solidarność”. Kopalnia jest szczelnie otoczona przez milicję.

- Biuro Polityczne KC PZPR wyraża zgodę na spotkanie gen. Czesława Kiszczaka z Lechem Wałęsą, pod warunkiem jednak, że potem L. Wałęsa podejmie działanie na rzecz wygaszania strajków.

29

- Doradcy strajkujących górników w kopalni Manifest Lipcowy: Jan Lityński, Bogdan Lis, Jan Andrzej Górny i Danuta Skorenko, dostają wezwania do prokuratury na przesłuchania w charakterze podejrzanych o kierowanie nielegalną akcją protestacyjną.

30

- Na konferencji prasowej rzecznik rządu Jerzy Urban niespodziewanie mówi o rozmowach z Lechem Wałęsą, jak o czymś podstawowym i spodziewanym w najbliższym czasie.
- Kornel Morawiecki nielegalnie przekracza granicę, powracając do Polski.
- W Tarnowie działacze Ruchu WiP, z dachu Pewexu, przeprowadzą akcję ulotkową informującą o strajkach na Śląsku i Wybrzeżu. Mała akcja przeradza się w 400 osobowy wiec. Policja brutalnie rozpędza wiec, 5 osób zostaje zatrzymanych.

31

- Zostaje przeprowadzony pozorowany atak na kopalnię Manifest Lipcowy. Wyją syreny, lata helikopter, teren zakładu oświetlają reflektory. Zmęczona załoga przeżywa chwile grozy. Po tej demonstracji wielu górników opuszcza strajk. Pozostałych 167 postanawia strajkować do końca, bez względu na okoliczności.
- Gen. Czesław Kiszczak spotyka się z Lechem Wałęsą w willi MSW w Warszawie (przy ul. Zawrat). Towarzyszą im Stanisław Ciosek i bp Jerzy Dąbrowski. Cz. Kiszczak mówi, że warunkiem rozpoczęcia rozmów „okrągłego stołu” jest zakończenie strajków. Z oświadczenia L. Wałęsy po spotkaniu: [...] *W toku tego spotkania postawiłem najważniejsze w chwili obecnej zagadnienie dróg prowadzących do realizacji pluralizmu związkowego, w tym miejsca „Solidarności”* [...] *Obrady „okrągłego stołu” obejmą szeroką problematykę współdziałania na rzecz reformy gospodarczej, społecznej i politycznej dla dobra kraju.* [...] Po powrocie do Gdańska Wałęsa wzywa do

zakończenia strajków, zapowiadając, że bierze na swoje barki sprawę legalizacji „Solidarności”. Gen. Cz. Kiszczak zapewnił, że nie będą stosowane żadne represje za strajki.

- W warszawskim KIK o godz. 17.00 odbywa się konferencja prasowa. Prof. Andrzej Stelmachowski informuje, że nie został jeszcze ustalony skład uczestników ani termin rozmów przy „okrągłym stole”. Będą one poprzedzone spotkaniami przygotowawczymi. Uzgodnione zostały „kanały dyplomatyczne” do kontaktów między Lechem Wałęsą a rządem.
- Do strajkujących załóg dociera wezwanie Lecha Wałęsy o zaprzestanie działań strajkowych. Zostaje ono przyjęte bez entuzjazmu.
- Episkopat wydaje [Komunikat](#) w związku z apelem o zakończenie strajku: [...] *Kościół stoi zdecydowanie na stanowisku koniecznego zapewnienia bezpieczeństwa osobistego i pracowniczego strajkującym.* [...]
- Lech Wałęsa na łamach „Tygodnika Mazowsze” tłumaczy swoją decyzję o wezwaniu do zakończenia strajków: [...] *Trzeba osiągnąć to, o co walczymy, a więc pierwszy postulat – „Solidarność”. Uważam, że po raz pierwszy od siedmiu lat jest szansa na drodze pokojowej, przy niskich stratach uzyskać ten punkt [...].*